

CASNIC10th 2022

The 10th CAS National and International Conference

Saturday 5th November 2022
at College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

รวมบทความ

Proceedings

ISBN 978-616-93189-7-2

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

การประชุมวิชาการและแสดงผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 10

Proceedings

KEYNOTE SPEAKER

“Ready for Anything: Change for Common Good”

CASNIC10th 2022
 Saturday 5th November 2022 at College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

Ready Change
 for Anything for Common Good

โดย ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์
 อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, อดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

Prof. Dr. Krasae Chanawongse
 Former Minister Attached to the Prime Minister's Office
 Former Minister of Foreign Affairs
 Former Minister of University Affairs

วันเสาร์ที่ 5 พฤศจิกายน 2565
 ณ ทรินิตี แอนด์ รีสอร์ท ขอนแก่น

ถ่ายทอดสดผ่านทาง
 Facebook : casonlin

ติดต่อสอบถาม (Contact) : สำนักบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จ.ขอนแก่น 40000
 โทร : 043-246-536-8 ต่อ 625 (โทรศัพท์) / 043-246-539 (โทรสาร) / 043-246-539 E-mail : grad@cas.ac.th Website : www.grad.cas.ac.th

ศาสตราจารย์ ดร. นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์

นายแพทย์ กระแส ชนะวงศ์ หรือ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ดร.กระแส ชนะวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2477 ที่อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จบมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา กรุงเทพฯ จากนั้นเข้าศึกษาหลักสูตรเตรียมแพทย์จากคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาสำเร็จแพทยศาสตรบัณฑิต จากคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยมหิดล) ในปี พ.ศ. 2503

ในปี พ.ศ. 2510 สำเร็จปริญญาโท ด้านบริหารงานสาธารณสุข Diploma Tropical Public Health (D.T.P.H.) จากมหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ต่อมาสำเร็จปริญญาเอก ด้านบริหารงานทางด้านประชากรศาสตร์ Doctor of Public Health (Dr. P.H.) จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2526

นอกจากนี้ นายแพทย์กระแสได้รับมอบ ปริญญาคุณวุฒิปันจิติกิตติมศักดิ์ สาขามนุษยศาสตร์ (Ph.D) จากมหาวิทยาลัยบาเกียว ประเทศฟิลิปปินส์ ในปี พ.ศ. 2528 และปริญญาครุศาสตรคุณวุฒิปันจิติกิตติมศักดิ์ สาขาบริหารการศึกษา จากสถาบันราชภัฏมหาสารคาม ในปี พ.ศ. 2545

อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย อดีตหัวหน้าพรรคพลังใหม่

อดีตรองหัวหน้าพรรคพลังธรรม

อดีตรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่

และเป็นอดีตสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2516

- ปัจจุบัน**
- นายกสภามหาวิทยาลัยนเรศวร และสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
 - อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกริก
 - ผู้ก่อตั้งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผลงานดีเด่น ท่านเป็นผู้มีคุณูปการทางการศึกษา ทางการแพทย์ สาธารณสุข และด้านภาวะผู้นำ ที่ทรงคุณค่าในระดับชาติ และระดับนานาชาติ

PANEL DISCUSSION

“Ready for Anything: Change for Common Good”

CASNIC 10th 2022
Saturday 5th November 2022 at College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

Ready Change
for Anything for Common Good

PANEL DISCUSSION
เวลา 9.30-11.00 น.
ณ ทรินิตี้ แอนด์ รัสธรรมา ซอนแก่น

ถ่ายทอดผ่านทาง Facebook : casonlin

MC

ดร.สมโภชน์ วัลยะเสวี
ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
บริษัท เอเชียแปซิฟิก จำกัด (มหาชน) หรือ SFLEX
ประธานคณะกรรมการธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รศ.ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก
กรรมการอิสระและสมาชิกสรรหาของศูนย์
กรรมการสรรหา กรรมการบริหารความเชี่ยวชาญ
ประธานคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Dr.Rebecca D.Miranda
Vice president for Academic Affairs
Emilio Aguinaldo College
Philippines

พศ.ดร.ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะพยาบาลศาสตร์
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ติดต่อสอบถาม (Contact) : สำนักบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จ.ขอนแก่น 40000
Ins : 043-246-536-8 โทร 625 line@uri : 0914882704 / 0943694258 lineins : 043-246-539 E-mail : grad@cas.ac.th Website : www.grad.cas.ac.th

Panel Discussion

Associate Professor Dr. Jade Donovanik

Independent Director and Audit Committee Nomination Committee, Risk Management Committee, Sahamitr Pressure Container Plc. and Chairman of Bachelor of Laws Program, College of Asian Scholars

Dr. Sompote Valyasevi

Chief Executive Officer, Risk Management Committee, Nomination and Remuneration Committee and Chairman of Master of Business Administration (Business Administration)

Dr. Rebecca dela Cruz-Miranda

CPA, DBA Vice President for Academic Affairs, Emilio Aguinaldo College – Cavite, Philippines

Moderator

Assistant Professor Dr. Thidaratana Lertwittayakul

Vice Dean for Academic, Faculty of Nursing, College of Asian Scholars

สารบัญ

	หน้า
สารจากผู้รับใบอนุญาต (Message from the Founder)	I
สารจากผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น (Message from The Governor of Khon Kaen Province)	II
สารจากอธิการบดี (Message from the President)	III
สารจากผู้แทนเจ้าภาพร่วม (Message from the Co-Host)	IV
สารจากประธานฝ่ายจัดงาน (Chairman of the 10 th CASNIC 2022 Conference)	V
องค์ปาฐกถาเกียรติยศ (Keynote Speaker)	VI
PANEL DISCUSSION	VII
สารบัญ	VIII
กำหนดการ	X
โครงการ	XII
รายชื่อผู้นำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ (National Conference)	
- กลุ่มบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ (Business Administration and Economics)	XX
- กลุ่มการศึกษา (Education)	XXVIII
- กลุ่มวิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Engineering and Science and Information Technology)	XXX
- กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ (Health Science)	XXXI
- กลุ่มมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (Humanities Social Science and Public Administration)	XXXII
- กลุ่มนิติศาสตร์รัฐศาสตร์กฎหมายและทรัพย์สินทางปัญญาและความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ (Jurisprudence, Political Science, Law, Intellectual Property and International Relations)	XXXIII
รายชื่อผู้นำเสนอผลงานวิจัยระดับนานาชาติ (International Conference)	XXXVI

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	1851
ภาคผนวก ก	1852
คำสั่งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ที่ วบอ.071/2565	
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ	
และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 10	
ภาคผนวก ข	1868
คำสั่งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ที่ วบอ.086/2565	
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและดำเนินงาน ประจำห้องนำเสนอ	
แบบบรรยาย	
ภาคผนวก ค	1872
ประกาศสำนักบัณฑิตศึกษา ที่ บศ.004/2565	
เรื่อง รายชื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินผลงานระดับนานาชาติ	
ประกาศสำนักบัณฑิตศึกษา ที่ บศ.005/2565	
เรื่อง รายชื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินผลงานระดับชาติ	
ภาคผนวก ง	1879
ประกาศสำนักบัณฑิตศึกษา ที่ บศ.006/2565	
เรื่อง รายชื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาประเมินผลการนำเสนอแบบบรรยาย	
(Oral Presentation)	
ภาคผนวก จ	1885
ประกาศสำนักบัณฑิตศึกษา ที่ บศ.007/2565	
เรื่อง รายชื่อผู้รับรางวัลผลงานวิจัยดีเด่น (Outstanding Awards)	

กำหนดการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 10 วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

The 10th CAS National and International Conference:

“Ready for Anything: Change for Common Good” (CASNIC 2022)

วันเสาร์ที่ 5 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2565

ณ ห้องประชุม Grand Ballroom, Green Hotel & Resort Khonkaen

เวลา	รายละเอียด
08.00-08.30 น.	ลงทะเบียน
08.30-08.40 น.	ชมวีดิทัศน์แนะนำวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย / Teaser CASNIC 2022
08.40-09.00 น.	ประธานในพิธี กล่าวเปิดงาน
09.00-09.30 น.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษม ชนะวงค์ อธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย กล่าวแสดงความยินดี กับผู้ได้รับรางวัลผลงานดีเด่น (Outstanding Awards)
09.30-11.00 น.	<p>Panel Discussion เรื่อง “Ready for Anything: Change for Common Good”</p> <ul style="list-style-type: none"> - รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก กรรมการอิสระและกรรมการตรวจสอบ/กรรมการสรรหา/กรรมการบริหารความเสี่ยง บริษัท สหมิตรถังแก๊ส จำกัด (มหาชน) Sahamitr Pressure Container Plc. / ประธานคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย - ดร.สมโภชน์ วัลยะเสวี ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท สตาร์เฟล็กซ์ จำกัด (มหาชน) หรือ SFLEX/ประธานคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย - DR. Rebecca dela Cruz-Miranda, CPA, DBA Vice President for Academic Affairs, Emilio Aguinaldo College – Cavite, Philippines <p>ผู้ดำเนินรายการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย
11.00-12.00 น.	ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “Ready for Anything: Change for Common Good” โดย ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ กระจ่าง ชนะวงค์ ผู้ก่อตั้งวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย
12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-16.00 น.	การนำเสนอผลงานวิจัย แบบบรรยาย (Oral Presentation) ระดับชาติและระดับนานาชาติ - แบบ Online (ระบบ google meet) - แบบ On-site (ณ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย) แยกตามห้องนำเสนอ

หมายเหตุ : การนำเสนอแบบบรรยาย (Oral Presentation) รูปแบบ Online และ On-site นำเสนอ ใช้เวลา 10 นาที และตอบคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้เวลา 5 นาที

ITINERARY

The 10 CAS National and International Conference (CASNIC 2022)
Topic “Ready for Anything: Change for Common Good”
5 November 2022, 08.00 - 16.00
at College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

Time	Agenda
08.00-08.30 am	Registration
08.30-08.40 am	Introduction to College of Asian Scholars
08.40-09.00 am	Welcome speech
09.00-09.30 am	Asst. Prof. Dr. Krasom Chanawongse President of College Asian Scholars, gives the opening speech
	Opening ceremony - Asst. Prof. Dr. Krasom Chanawongse , President of College Asian Scholars, reporter - Outstanding Awards and Co-host Institute Certificate ceremony
09.30-11.00 am	Panel Discussion Topic “ Ready for Anything: Change for Common Good ” - Assoc. Prof. Dr. Jade Donovanik Independent Director and Audit Committee Nomination Committee, Risk Management Committee, Sahamitr Pressure Container Plc. and Chairman of Bachelor of Laws Program, College of Asian Scholars - Dr. Sompote Valyasevi Chief Executive Officer, Risk Management Committee, Nomination and Remuneration Committee and Chairman of Master of Business Administration (Business Administration) - Dr. Rebecca dela Cruz-Miranda CPA, DBA Vice President for Academic Affairs, Emilio Aguinaldo College – Cavite, Philippines Moderator - Asst. Prof. Dr.Thidaratana Lertwittayakul Vice Dean for Academic, Faculty of Nursing, College of Asian Scholars
11.00-12.00 am	Topic : “ Ready for Anything: Change for Common Good ” Keynote Speaker : Prof. Dr. Krasae Chanawongse , Founder of College of Asian Scholars
12.00 am-1.00 pm	Lunch break
1.00 - 4.00 pm	Oral Research Presentation - Online (Google Meet) - On-site (College of Asian Scholars)

Note: Oral Presentation, Online and On-site
15 minutes will be given for each presentation 10 minutes for powerpoint presentation and 5 minutes for the question and answer.

ชื่อโครงการ	การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 10 วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย The 10 th CAS National and International Conference: “Ready for Anything: Change for Common Good” (CASNIC 2022)
ลักษณะโครงการ	เป็นการจัดประชุมและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สำนักบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย Office of Graduate Studies and Education and Liberal Art College of Asian Scholars Khon Kaen
ระยะเวลาดำเนินการ	วันเสาร์ที่ 5 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 Saturday 5 th November 2022

1. หลักการและเหตุผล

ในยุคดิจิทัล สังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน การจัดการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาสำหรับทุกคน (Higher education for all) จำเป็นต้องพร้อมต่อการปรับตนเองตามแนวทาง UNESCO IESALC (International Institute for Higher Education in Latin America and the Caribbean): Public goods, common goods and global common goods เป็นคุณลักษณะสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เพื่อสาธารณะเพื่อประชาชนและเพื่อพลเมืองโลก สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ UNESCO IESALC ซึ่งเป็นสถาบันที่ได้รับการยอมรับระดับนานาชาติเพื่อสนับสนุนการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เป็นสิทธิมนุษยชนระดับสาธารณะและเป็นสากล ด้วยการรักษาไว้ซึ่งระบบคุณค่าของสหประชาชาติ จากการประชุมด้านการอุดมศึกษาระดับโลกขององค์การยูเนสโก ครั้งที่ 1 (1998) และ ครั้งที่ 2 (2009) (WHEC) การอุดมศึกษาได้รับการพิจารณาว่าเป็นสมบัติของสาธารณะ และในปี 2015 ได้มีรายงานเกี่ยวกับด้านการศึกษาที่คิดค้นใหม่ โดยการพิจารณาการศึกษาและความรู้ว่าเป็นสมบัติของสาธารณะทั่วโลกและเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน ต่อมาในปี 2021 มีรายงานถึงกรอบแนวความคิดที่พัฒนาขึ้นว่าการศึกษาควรถูกทำให้เข้มข้นกว่าเดิมเพื่อจะได้เป็นสมบัติของสาธารณะในความคิด จินตนาการทางสัญญาของสังคมของการศึกษา การศึกษาช่วยสร้างเป้าหมายร่วมกันของปัจเจกบุคคลและของชุมชนให้เจริญงอกงามไปด้วยกัน สัญญาทางสังคมฉบับใหม่ ไม่เพียงแต่ให้มีกองทุนสาธารณะทางด้านการศึกษา แต่ยังรวมไปถึงความมุ่งมั่นให้สาธารณชนได้วิพากษ์เกี่ยวกับการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปด้วยกัน

โลกแห่งการศึกษาหลังวิกฤต COVID-19 จะต้องปรับบทบาทของภาครัฐและเอกชนที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทุนมนุษย์ให้เป็นคนที่มีความพร้อมในทุกสิ่ง (Ready for Anything) และสำหรับทิศทางการจัดการศึกษาในปี 2021 จากรายงาน The 2021 Futures of Education report ของ UNESCO ยังระบุว่า การพัฒนาการศึกษาจะต้องสร้างความเข้มแข็งเสมือนเป็น “A public endeavour and a common good. A new social contract for education must not only ensure public funding for education, but also include a society-wide commitment to include everyone in public discussions about education. This emphasis on participation is what strengthens education as a common good – a form of shared well-being that is chosen and achieved together.”

จะเห็นได้ว่าในปรากฏการณ์ปัจจุบันโลกหลังวิกฤต COVID-19 ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงต่อการจัดการการศึกษาไทย องค์กร และเป็นตัวขับเคลื่อนในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ใน ระบบการศึกษา ดังนั้นหากทุกองค์กรในระบบการศึกษาไทยระดมสรรพกำลังในการพัฒนาระบบกลไกการศึกษาให้เข้มแข็ง จะสามารถขับเคลื่อนการศึกษาท่ามกลางวิกฤตสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ทันต่อสถานการณ์และบริบทแวดล้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นการบริหารจัดการระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับตัวไปสู่ “การศึกษายกกำลังสอง” ที่จะเปลี่ยนจาก One-Size-Fits-All ไปสู่การตอบโจทย์การเรียนรู้และการพัฒนารายบุคคลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารควรต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลใน “ระบบนิเวศ” การศึกษาของไทย (TE2S: Thailand Education Eco-System) เพื่อผลักดันให้ก้าวไปสู่การเป็นฐานการผลิตทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่เป็นเลิศ (Office of the Basic Education Commission, 2020) ให้จงได้ นอกจากนั้นการเคลื่อนตัวเข้าสู่โลกอุตสาหกรรม 4.0 และภัยคุกคามจากวิกฤต Covid-19 ยังส่งผลกระทบต่อทุกวงการ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ทักษะในรูปแบบใหม่ เพื่อเข้าสู่โลกใหม่ ที่ต้องการแรงงานฐานสมรรถนะความรู้ความสามารถแบบใหม่ สถาบันอุดมศึกษาจึงควรเป็น ศูนย์กลาง Re-skill และ Up-skill ให้กับแรงงานประชากรและเยาวชนโดยการจัดการศึกษาแบบ “Life-long learning” ที่เป็นปรากฏการณ์ในยุคดิจิทัล แสดงให้เห็นว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญมาก ทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ (adaptability) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มี global mindset มองตัวเองเป็นพลเมืองโลก และมองผู้อื่นด้วยความเชื่อมโยงกันในระดับโลก ประชาชนคนไทยต้องมีความสามารถในการแก้ไขสถานการณ์เวลาเผชิญกับเหตุการณ์ไม่คาดฝัน (resilient) รวมถึงเรื่องความรอบรู้ (literacy) ใหม่ ๆ เช่น ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ทักษะด้านการเงิน (Financial Literacy) ทักษะการจัดการตัวเอง (Self-managing skills) ภาวะผู้นำ (Leadership) และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

จากหลักการเหตุผล และความสำคัญดังกล่าว จึงเป็นพันธกิจสำคัญยิ่งของสังคมไทย และสังคมโลก ที่จำเป็นต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงให้ได้ ในมุมมองของ ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนวงค์ และนักวิชาการที่สำคัญหลายท่านจึงได้ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการศึกษา ในหัวข้อ **Ready for Anything: Change for Common Good** ควรเป็นไปในทิศทางใด ซึ่งเป็นกระบวนทัศน์ความคาดหวังในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้สามารถมีความพร้อมในทุกสิ่ง (Ready for Anything) คือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งอันนำไปสู่

การสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงวิชาการต่อไป ในฐานะวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นสถาบันอุดมศึกษา มีความตระหนักถึงการพัฒนาคณาภพการศึกษาเชิงรุก ส่งเสริมพัฒนาอย่างยั่งยืน และการสร้างเครือข่ายระดับนานาชาติ ที่ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาสนองความต้องการของสังคม ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาความรู้ (Knowledge) ทักษะ (skills) มุมมอง (perspectives) และค่านิยม (values) เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับอาเซียนและนานาชาติรวมถึงการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติและการเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับในปีการศึกษา 2565 สำนักบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้จัดโครงการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 10 ในหัวข้อ “Ready for Anything: Change for Common Good” โดยมีจุดมุ่งหมายในการเป็นเวทีทางวิชาการที่นำเสนอแนวคิดใหม่ในรูปแบบพหุวิทยาการ (multidisciplinary) และเป็นเวทีให้นักวิจัยและนักวิชาการได้เสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่องในรอบ 10 ปี และเพื่อสนองนโยบายของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ในการที่จะเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งคุณภาพ (Quality First) โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อสังคมประเทศชาติและนานาชาติ ดังนั้น วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในประเทศ 15 สถาบัน ต่างประเทศ 14 สถาบัน ทั้งภาครัฐและเอกชน รวม 29 สถาบัน จึงได้จัดให้มีการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10 ขึ้น ในหัวข้อ “Ready for Anything: Change for Common Good” ในวันเสาร์ที่ 5 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปิดเวทีวิชาการในการเสนอผลงานวิจัย นวัตกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความร่วมมือทางวิชาการ นำไปสู่การประยุกต์ ใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคมโลกต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อนำเสนอแนวคิดและมวลประสบการณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่อง “Ready for Anything: Change for Common Good” อย่างสร้างสรรค์และพัฒนา

2.2 เพื่อเป็นเวทีการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ของนิสิต นักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการและนักวิจัย จากสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่สนใจของภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ

2.3 เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในมิติที่หลากหลาย

2.4 เพื่อนำผลงานวิจัยและความรู้ที่ได้จากการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

2.5 เป็นการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายทางการศึกษาในศาสตร์พหุวิทยาการหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

3. การดำเนินงาน

3.1 กลุ่มเป้าหมายและผู้ร่วมโครงการ

3.1.1 ผู้เข้าร่วมประชุมและนำเสนอผลงาน

- 1) นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีผลงานทางวิชาการ
- 2) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หรือที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้วทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 3) คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่สนใจจากภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 4) ผลงานวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ/เอกสารเชิงหลักการ ระดับอุดมศึกษา ของนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว หรืออยู่ระหว่างการดำเนินการ และต้องไม่เคยนำเสนอในการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยที่ใดมาก่อน

3.1.2 ผู้เข้าร่วมประชุมโดยไม่นำเสนอผลงาน

นักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ อาจารย์ผู้สอน ผู้บริหาร นักวิชาการ นักวิจัย และผู้สนใจทั่วไป

3.2 รูปแบบการจัดประชุมเป็นรูปแบบออนไลน์

- 3.2.1 การปาฐกถาพิเศษทางวิชาการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิระดับชาติและระดับนานาชาติ
- 3.2.2 การนำเสนอผลงานทางวิชาการในรูปแบบการนำเสนอแบบบรรยาย (Oral Presentation)
- 3.2.3 การจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceedings)
- 3.2.4 การนำเสนอผลงานทางวิชาการในรูปแบบการนำเสนอแบบบรรยาย (oral Presentation) ด้วย Clip VDO หรือ PowerPoint โดยใช้เวลาในการนำเสนอเรื่องละ 10 นาที ชักถาม 5 นาที

3.3 วันและสถานที่จัดประชุม

วันที่ วันเสาร์ที่ 5 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

สถานที่ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

179/30 ถ.ประชาสโมสร อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000 โทร : 043-246-536-8 ต่อ 625

โทรสาร 043-246-539

3.4 ผู้รับผิดชอบโครงการ

สำนักบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

3.5 สถาบันที่เป็นเจ้าภาพร่วม

การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 10 (CASNIC 2022)

ที่	ชื่อสถาบันเจ้าภาพร่วมในประเทศ	ที่	ชื่อสถาบันเจ้าภาพร่วมต่างประเทศ
1	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	1	University of Baguio, Philippines
2	วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2	Nagasaki Wesleyan University, Japan
3	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์	3	Savannakhet University, Laos
4	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	4	Shinhan University, Republic of Korea
5	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น	5	Emilio Aguinaldo College, Philippines
6	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน	6	Diocese of Baguio-Schools, Philippines
7	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	7	University of Fukui, Japan
8	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	8	San Pablo Seminary, School of Philosophy, Philippines
9	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		
10	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี		
11	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม		
12	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด		
13	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
14	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม		
15	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์		
16	สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย		

3.6 ระยะเวลาการดำเนินการและกิจกรรม

ระยะเวลาการดำเนินการ	กิจกรรม
1 ส.ค. – 30 ก.ย. 2565	ลงทะเบียนปกติ
1 ส.ค. – 30 ก.ย. 2565	ส่งบทความฉบับสมบูรณ์
15 ตุลาคม 2565	วันสุดท้ายของการส่งบทความฉบับแก้ไขสมบูรณ์
20 ตุลาคม 2565	วันสุดท้ายของการส่ง Clip VDO นำเสนอ และส่งไฟล์ PowerPoint
5 พฤศจิกายน 2565	ประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ

3.7 ลักษณะผลงานและการแบ่งกลุ่มของงานวิจัยที่นำเสนอ

3.7.1 ผลงานวิจัยของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและผู้สนใจ

3.7.2 ผลงานวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ ระดับอุดมศึกษาของนิสิตและนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว หรืออยู่ระหว่างการดำเนินการ และต้องไม่เคยนำเสนอในการประชุมเสนอผลงานวิจัยที่ใดมาก่อน

3.7.3 ขอบข่ายของงานวิจัยและวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระให้อยู่ในกลุ่มต่อไปนี้

- 1) ด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ (Business Administration and Economics)
- 2) ด้านการศึกษา (Education) เช่น การบริหารการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการสอน การวัดและ ประเมินผล นวัตกรรมทางการศึกษา
- 3) ด้านวิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Engineering, Science, and Information Technology)
- 4) ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ (Health Science) เช่น พยาบาลศาสตร์ แพทยศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ เกษศาสตร์ เทคนิคการแพทย์
- 5) ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ (Humanities and Social Sciences, Political and Administrative Science)
- 6) ด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ กฎหมาย และทรัพย์สินทางปัญญาและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Jurisprudence, Political Science, Law, Intellectual Property, and International Relations)

3.7.4 ผลงานทางวิชาการระดับปริญญาตรี

3.7.5 ผลงานทางวิชาการระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต

3.8 ประเภทของการนำเสนอผลงาน

การนำเสนอผลงานทางวิชาการในรูปแบบการนำเสนอแบบบรรยาย (Oral Presentation) ด้วย Power Point โดยใช้เวลาการนำเสนอเรื่องละ 10 นาที ซักถาม 5 นาที

3.9 การเตรียมบทความ และบทความวิจัยเต็มเรื่อง

สามารถดูรายละเอียดได้ที่ <http://www.cas.ac.th>

3.10 ค่าลงทะเบียน

ผู้นำเสนอและผู้เข้าร่วมประชุม	ลงทะเบียนปกติ (Regular Registration) (1 ส.ค. – 30 ก.ย. 2565)
ระดับนานาชาติ (International)	4,000 บาท
ระดับชาติ (National)	3,000 บาท
ผู้เข้าร่วมงาน	1,000 บาท

3.11 วิธีชำระค่าลงทะเบียน

โอนเงินเข้าบัญชี ชื่อบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ธนาคารกรุงไทย สาขาศรีจันทร์ เลขที่บัญชี 437-0-57879-5

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 4.1 ผลงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระของผู้นำเสนอผลงานได้รับการเผยแพร่
- 4.2 เกิดแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ที่ได้จากผลงานวิจัย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมต่อไป
- 4.3 เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างผู้วิจัย
- 4.4 นักศึกษาที่เข้าร่วมประชุมเสนอผลงานได้รับการพัฒนาทักษะในการนำเสนอผลงานวิจัยต่อที่ประชุมสัมมนา
- 4.5 ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ ได้รับการสนับสนุนให้มีการพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบเอกสารวิชาการอันเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ

5. การพิจารณาผลงาน

- 5.1 พิจารณาการเลือกกลุ่มการนำเสนอผลงานและประเภทของการนำเสนอผลงาน
- 5.2 พิจารณาผลงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกและภายในสถาบัน ทั้งในและต่างประเทศ และประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-blind peer review
- 5.3 พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยที่จะนำเสนอในการประชุมและที่จะรวบรวมเป็น Proceedings
- 5.4 พิจารณามอบเงินรางวัล Outstanding Award ระดับชาติและระดับนานาชาติ

ผู้เสนอโครงการ.....

(อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย)

รองผู้อำนวยการสำนักบัณฑิตศึกษา

รักษาการผู้อำนวยการสำนักบัณฑิตศึกษา

ผู้เสนอโครงการ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

ผู้เห็นชอบโครงการ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย)

รองอธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพ

ผู้อนุมัติโครงการ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษม ชนระวงศ์)

อธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

สำนักบัณฑิตศึกษา

ผศ.ดร.กุหลาบ ปุริสาร (ผู้ตรวจสอบ)

อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย (ผู้ประสานงาน)

นางสาวกัญญาลักษณ์ กว้างสวัสดิ์ (ผู้พิมพ์)

043-236536 ต่อ 625

ด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ กฎหมาย
และทรัพย์สินทางปัญญาและ
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
(Jurisprudence, Political Science,
Law, Intellectual Property, and
International Relations)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจของผู้นำท้องถิ่น

รายการ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจของผู้นำท้องถิ่น			
1. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต	3.96	0.56	มาก
2. ด้านการจัดระเบียบและรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน	4.08	0.75	มาก
3. ด้านการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่	3.92	0.58	มาก
รวม	3.99	0.50	มาก
ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต			
1. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ	3.83	0.79	มาก
2. การจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา	3.90	0.78	มาก
3. สนับสนุนและส่งเสริมด้านการกีฬาแก่เยาวชน	4.02	0.74	มาก
4. ส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น	4.09	0.85	มาก
รวม	3.96	0.86	มาก
ด้านการจัดระเบียบและรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน			
1. มีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ	4.15	0.90	มาก
2. จัดให้มีการคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินของประชาชนในท้องถิ่น	4.02	0.98	มาก
3. มีการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน	4.09	0.86	มาก
4. รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน เช่น ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ	4.06	0.85	มาก
รวม	4.08	0.75	มาก
ด้านการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่			
1. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่างๆต่อการบริหารงานท้องถิ่น	4.14	0.82	มาก
2. กำหนดทิศทางของการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน	3.97	0.94	มาก

LI007

แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษาบังและตรีโกน่า ฟาร์ม (การเลี้ยงชันโรง)
ชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลท่าข้าม อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

Guidelines for the development of community enterprises participative
Case Study of bang leak Trigona Farm (beekeeping) Ban Thung Community,
Tha Kham Sub-district, Panare District, Pattani Province

ฟุรกอน การี1 , สุรียา แซละาะ2 , นิอิมรอน บินดีอราแม3
อภิชาติ หะดอมิ4 , สุไลมาน หะโมะ5

1คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

2-4คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

5อาจารย์ประจำสาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Corresponding Author : ฟุรกอน การี , 0980783274

Email : 406222012@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม (การเลี้ยงชันโรง) ชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลท่าข้าม อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี เป็นกลุ่มหนึ่งในชุมชนที่คนในท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมเท่าที่ควร และไม่มีหน่วยงานที่จะมาสนับสนุนด้านอุปกรณ์หรือเครื่องจักร ด้วยเหตุผลนี้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม. ในการที่บริหารจัดการกลุ่ม ถือได้ว่าเป็นทุนทางสังคม อีกอย่างหนึ่งของชุมชนมุสลิม ที่ให้สำคัญสำหรับเกษตรกรเอง ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ประธาน กรรมการ และสมาชิก ใช้สัมภาษณ์เชิงลึก การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ได้แบ่งกลุ่มเป็น 3 ประเด็นได้แก่ 1.ด้านเป้าหมายของกลุ่ม สรุปได้ว่าอนาคตทางกลุ่มมีเป้าหมายที่จะทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น การทำสบู่ สครับ เป็นต้น 2.ด้านการขยายการตลาด สรุปได้ว่า ทางกลุ่มได้มีการเคลื่อนไหวหรือประชาสัมพันธ์ทางเพจเฟซบุ๊ก จึงทำให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำ อีกทั้งผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับในด้านคุณภาพ ความสะอาดและปลอดภัยต่อผู้บริโภค 3.ด้านการวางแผน

เพื่อให้กลุ่มมีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น สรุปได้ว่า การมีเครือข่ายเป็นจำนวนมากทำให้มีอำนาจการต่อรองยิ่งเพิ่มขึ้น เพราะอำนาจต่อรองขึ้นอยู่กับเครือข่ายเพื่อสามารถที่จะกำหนดราคาน้ำผึ้งชันโรงได้

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา,วิสาหกิจชุมชน,การมีส่วนร่วม

Abstract

This research aims to To study the problems of Bangle Trikona Farm Community Enterprise Group and to find a way to develop Bangle Trikona Farm Community Enterprise Group (Chan Rong Raising) Ban Thung Community, Tha Kham Subdistrict, Panare District, Pattani Province. It is a group in the community where the local people still lack access to gardens as they should. And there is no agency to support equipment or machinery. For this reason, the research team is interested in studying the guidelines for the development of Bangle Trikona Farm Community Enterprise Group. It can be considered as another social capital of the Muslim community. that is important for the farmers themselves Helping farmers earn additional income through qualitative research. Key informants consisted of the chairman, committee and members for in-depth interviews. Data collection includes observations, group discussions. and participation The results showed that Guidelines for the development of community enterprises The groups were divided into 3 issues: 1. The goal of the group It can be concluded that in the future, the group aims to transform into other products such as soap making, scrub, etc. 2. In terms of marketing expansion, it can be concluded that the group has moved or publicized on Facebook pages. Therefore, customers come back to buy again. In addition, the product is recognized for its quality. Cleanliness and safety for consumers 3. In terms of planning for the group to have more networks, it can be concluded that having a large number of networks gives more bargaining power. Because the bargaining power depends on the network in order to be able to set the price of the sap honey.

Keywords : Development guidelines, Community enterprises, Participation

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืนโดยการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศและเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 เกิดการ

ปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้นโดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัญชาทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อร่วมคิด ร่วมทำ มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนเน้นการผลิตและการบริโภคที่พอเพียงภายในชุมชน สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญามาใช้สร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคม , 2557)

วิสาหกิจชุมชน คือหนึ่งในรูปแบบของการรวมตัวกันของคนในชุมชน ตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป โดยมีหลักในการดำเนินงานคือ ชุมชนจะเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการโดยชุมชนเอง และกิจการที่เกี่ยวกับชุมชนคือการผลิตสินค้าการให้บริการหรืออื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นรูปนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล โดยนโยบายวิสาหกิจชุมชน 1.ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน 2.สร้างความเข้มแข็งของชุมชน 3.ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการช่วยพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจฐานราก เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนทำธุรกิจชุมชนที่นำเอาภูมิปัญญาชุมชนและทุนทางสังคมของชุมชนมาใช้ในการดำเนินงานส่งเสริมให้คนในชุมชนมีโอกาสเรียนรู้วิธีการจัดการธุรกิจที่ไม่สลับซับซ้อน รู้จักการทำงานร่วมกันเพื่อส่วนรวมและเพื่อตัวเองตลอดจนได้เรียนรู้ถึงการจัดการผลประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและมีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการรู้จักใช้ทรัพยากรภายในชุมชน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจของการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการใช้ภูมิปัญญาชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน(นโยบายการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก , 2563) ซึ่งในงานวิจัยศึกษาภาพในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษา กลุ่มอาชีพการทอเสื่อกกแม่บ้านตะวันสีทอง พบว่ากลุ่มอาชีพได้คำนึงถึงการพัฒนาและต่อยอดอย่างต่อเนื่องโดยมีการอบรมปลูกฝังให้กับคนรุ่นใหม่ในหมู่บ้านอนุรักษ์สืบสานอาชีพที่บรรพบุรุษได้สืบทอดกันมา มีการ จัดฝึกอบรมและการเข้ามาสนับสนุนและให้ความรู้จากภาครัฐและเอกชนต่างๆ แนะนำช่องทางการจำหน่ายสินค้าชุมชน การผลิตสินค้า ที่มีเอกลักษณ์และสามารถดึงดูดใจของสินค้าออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ (วารสารณ อ่อนคำและคณะ , 2564)

จุดเริ่มต้นของอาชีพใหม่ในการเลี้ยงชันโรง แรกๆไปเสาะหาซื้อรังชันโรงจากชาวบ้านที่เลี้ยงไว้ตามที่ต่างๆ มาเลี้ยงไว้ในกล่องไม้เพื่อขยายพันธุ์ แต่ด้วยไม่มีความรู้เรื่องธรรมชาติของแมลงพันธุ์นี้จุดเริ่มต้นครั้งแรกจึงล้มเหลวไม่เป็นท่า เพราะไม่รู้ว่าแมลงเหล่านี้เป็นสัตว์ที่อยู่อาศัยประจำถิ่น การที่ไปเอาชันโรงต่างถิ่นมาเลี้ยงไว้ข้างบ้านตัวเอง สุดท้าย ถ้ามันไม่ตายและจะทิ้งรังบินหนีหายไปหมดล้มเหลวครั้งแรก เลยมาตั้งหลักใหม่ศึกษาจนรู้เทคนิคการเลี้ยงและการเสาะหาแม่พันธุ์ชันโรงประจำถิ่นมาเลี้ยงที่บ้านตัวเองและได้พบเจอรังชันโรงในละแวกบ้าน จะใช้สายยางไปปิรูบินเข้าบินออก บังคับให้ชันโรงบินเข้ามาสร้างรังในกล่องเลี้ยงที่เตรียมไว้เมื่อได้มาแล้ว เลี้ยงต่อไปแค่อีก 2-3 เดือน จนรังขยายเต็มกล่อง จากนั้นเอากล่องใหม่มาล่อให้ชันโรงบินเข้าไป

สร้างรังใหม่ขยายอาณาจักร เพิ่มจำนวนกล่องเลี้ยงไปเรื่อย ๆ แรกๆก็ลองเลี้ยงทำเล่นๆได้ไม่กี่เดือน ปรากฏว่าได้น้ำผึ้งชันโรงที่ได้สามารถขายได้ราคาถึงขวดละ 200 บาท เพราะเป็นน้ำผึ้งที่ทำได้ยากและมีสรรพคุณทางยาสูง เมื่อชาวบ้านเห็นเข้าจึงสนใจที่จะเลี้ยงกันบ้าง เราเลยรวมกลุ่มกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนขึ้นมา

ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ด้วยทั้งหมด 25 คน มีกล่องเลี้ยงชันโรง 300 กว่ากล่อง เฉพาะในส่วนของผมกับภรรยา นั้นเลี้ยงชันโรงไว้ทั้งหมด 100 กล่อง เลี้ยงไว้รอบๆ ต้นทุเรียนที่ไม่มีอะไร อาหารไม่ต้องไปซื้อหามาให้ เพราะแมลงพวกนี้จะบินออกไปหากินกันเองและผลจากการรวมกลุ่ม วันนี้ วิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม ไม่ได้มีผลิตภัณฑ์ที่ขายเป็นน้ำผึ้งใส่ขวดขายเท่านั้น ยังมีการพัฒนาต่อยอดนำน้ำผึ้งชันโรงที่ได้ชื่อว่ามีสรรพคุณทางยามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่นไม่ว่าจะเป็น เซรั่มบำรุงผิว แชมพู สบู่ก้อน สบู่เหลว โลชั่น ลิปสติก ยาหม่อง ฯลฯ ที่ช่วยเพิ่มมูลค่าน้ำผึ้งชันโรงอีกด้วย โดยทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม ได้มีกระบวนการบริหารจัดการแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ กระบวนการบริหารด้านคน, กระบวนการบริหารด้านงบประมาณ, กระบวนการบริหารด้านวัตถุดิบหรืออุปกรณ์, กระบวนการด้านการบริหารจัดการ, กระบวนการบริหารด้านคน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม ได้มีการบริหารจัดการโดยการแบ่งหน้าที่ต่างๆอย่างชัดเจนตามความถนัดของแต่ละบุคคล คนที่มีความรู้ความสามารถด้านการเลี้ยงชันโรงก็จะมีหน้าที่คอยดูแลผึ้งชันโรง คนที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรงก็จะมีหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรงให้กับคนที่มาศึกษาดูงานหรือให้ออกงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับสินค้าโอท็อปก็จะมีหน้าที่ให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงชันโรง นอกจากสินค้าที่เป็นน้ำผึ้งก็จะมีสินค้าอื่นๆเราก็จะมีคนที่มีความรู้ด้านสินค้านั้นๆเช่นสบู่ หรือสครับผิว เป็นต้น กระบวนการบริหารด้านงบประมาณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม ได้มีบริหารจัดการอย่างเป็นระบบใช้จ่ายอย่างประหยัดคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลักในการใช้จ่ายแต่ละครั้งวัสดุอุปกรณ์ที่สมาชิกในกลุ่มมีอยู่ตามร้วบ้านของสมาชิกในกลุ่มอยู่แล้วสามารถที่นำมาต่อยอดในส่วนของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงชันโรงเพื่อประหยัดงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายได้อย่างมาก กระบวนการบริหารด้านวัตถุดิบหรืออุปกรณ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม ได้มีการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์มีการแบ่งตารางกลุ่มในการเช็ควัสดุอุปกรณ์ทุกๆเดือน และมีการดูแลผึ้งชันโรงเพื่อที่จะสามารถนำมาผลิตหรือแปรรูปได้อย่างเพียงพอ คนที่มีหน้าที่ด้านดูแลเครื่องจักรจะแบ่งหน้าที่กันเช็คและดูแลรักษาเพื่อให้สามารถใช้งานให้นานๆ กระบวนการด้านการบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม มีโครงสร้างที่ชัดเจนมีประธานกลุ่มที่มีปรึกษาและมีฝ่ายประชาสัมพันธ์มีการแบ่งหน้าที่ในด้านต่างๆอย่างชัดเจนและเป็นระบบมีการประเมินผลกลุ่มทุกๆเดือนมีการประชุมปรึกษาหารือและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน มีการประเมินสมาชิกในกลุ่มมีการวางแผนแนวทางและเป้าหมายของกลุ่ม เพื่อการนำพาองค์กรไปให้ถึงเป้าหมายและบรรลุผลสำเร็จได้โดยส่วนรวม เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของกลุ่ม

ปัญหากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม จากความสำคัญข้างต้นแนวทางการบริหารวิสาหกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม ของเรายังมีจุดอ่อนและปัญหาของกลุ่มคือการที่คนในท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วมเท่าที่ควรและมีเครื่องจักรสำหรับการแปรรูปที่มีอายุการใช้งานที่นานและเก่าแล้วยังไม่มีงบประมาณมากพอที่จะซื้อเครื่องใหม่และยังไม่มีหน่วยงานที่จะมาสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องจักรและจุดอ่อน

เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ค่อยเป็นที่โดดเด่นเหมือนกลุ่มอื่นที่มีการบรรจุภัณฑ์ที่ดีกว่าทำให้ไม่ค่อยมีความน่าสนใจเนื่องจากไม่มีงบประมาณที่จะซื้อเครื่องมือที่มีความทันสมัยในการทำบรรจุภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ถือเป็นสิ่งสำคัญของสินค้าและผลิตภัณฑ์เพื่อให้มีจุดเด่นในการขายทำให้ผู้คนสนใจทำให้เป็นที่รู้จักของผลิตภัณฑ์มากขึ้น เป็นเหตุผลสำคัญอย่างหนึ่งของการทำให้สินค้าเป็นที่รู้จัก (นางพาตีเมาะ เจนะนา รองประธาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์มการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล วันที่ 22 มกราคม 2565)

ด้วยเหตุผลนี้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะเพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม ในด้านต่างๆของกลุ่มไม่ว่าเป็น ด้านการบริหารกำลังคน .ด้านการบริหารการเงิน .ด้านการบริหารวัสดุและวัตถุดิบในการดำเนินงาน . ด้านกระบวนการจัดการบริหารควบคุม และด้านการมีส่วนร่วม อีกทั้งเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม. ในการที่บริหารจัดการกลุ่ม ถือได้ว่าเป็นทุนทางสังคมอีกอย่างหนึ่งของชุมชนมุสลิม ที่ให้สำคัญสำหรับเกษตรกรเอง ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากผลิตภัณฑ์ของชั้นโรง ช่วยให้สภาพแวดล้อมดีขึ้นทั้งยังเป็นการสร้างความสมดุลให้กับธรรมชาติ และยังช่วยรักษาให้มรดกของชุมชนยังคงอยู่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม(การเลี้ยงชันโรง) แบบมีส่วนร่วม ตำบลท่าข้าม อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม (การเลี้ยงชันโรง) แบบมีส่วนร่วม ตำบลท่าข้าม อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

3. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชลธิศ ดาราวงษ์ (2560) งานวิจัยการสร้างควมยั่งยืนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การสร้างควมยั่งยืนให้กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่นั้นถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างมากต่อทุกธุรกิจ เนื่องจากเป็นกลุ่มงานที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับบริษัทผู้ผลิตในอุตสาหกรรมทุกประเภท ซึ่งบริษัทผู้ผลิตจะไม่เพียงแต่ต้องการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเท่านั้น แต่พวกเขาายังต้องอยู่ร่วมกับสังคมรอบข้างและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติด้วยเช่นกัน

รุ่งโรจน์ ฝ่ายเยื่อ และ ศิริรักษ์ สันติศย์ (2563) งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์น้ำพริกชุมชนบ้านไผ่ขอดอน ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการขาดความรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แก้ไขโดยเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์และโลโก้ผลิตภัณฑ์จากเดิมเป็นถุงพลาสติกเป็นกระปุก และ 2) ปัญหาการตลาดหรือช่องทางในการจำหน่าย แก้ไขโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นผลิตภัณฑ์ของดีบ้านไผ่ขอดอน และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายทางออนไลน์ จากการทำดำเนินงานดังกล่าวทำให้เกิดแนวทางในการจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์น้ำพริกชุมชนบ้านไผ่ขอดอน หมู่ที่ 4 ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

จรินทร์ วรรณศัพท์ และ ฟาริดา เอ็ลลาฮ (2563) งานวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานจากเตยหนามอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านพงบุโละ ตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า สภาพปัญหาของกลุ่มในภาพรวมกลุ่มยังมีการขาดการวางแผน และการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านคน ด้านเงินด้านวัตถุดิบ และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มจะช่วยเป็นแนวทางพัฒนากลุ่ม ได้แก่การบริหารจัดการ ด้านคน หัวหน้ากลุ่มต้องมีภาวะผู้นำ ด้านเงิน หาแหล่งเงินทุนจากภาครัฐมาสนับสนุนพร้อมให้ความรู้ด้านการเงิน ด้านวัตถุดิบ ให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเตรียมวัตถุดิบ ให้มีมาตรฐานและควบคุมคุณภาพได้ พร้อมทั้งออกแบบเครื่องมือที่ช่วยลดเวลาและแรงงานในการจัดเตรียมวัตถุดิบ ด้านการจัดการจัดโครงสร้างกลุ่มให้ชัดเจน หากคนรุ่นใหม่ในชุมชนมาเป็นสมาชิกกลุ่ม สร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้กลุ่มเกิดความยั่งยืน

4. วิธีดำเนินการ

4.1 ประชากรที่ศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างการวิจัยแบบเจาะจง โดยจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม จำนวน 1 คนและคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 2 กลุ่มสมาชิกได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ลงทะเบียนทั้งหมด 25 คน เป็นคณะกรรมการ จำนวน 5 คน และเป็นสมาชิก จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน

4.2 วิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยทำการจัดประชุมกลุ่มระหว่างกลุ่มของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม ชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลท่าข้าม อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานีซึ่งเป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม จำนวน 1 คนและคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม จำนวน 5 คน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ลงทะเบียนทั้งหมด 25 คน เป็นคณะกรรมการ จำนวน 5 คน และเป็นสมาชิก จำนวน 20 คนซึ่งประเด็นเนื้อหาในการเก็บข้อมูลได้แก่ แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาบังและตรีโกน่า ฟาร์ม (การเลี้ยงชันโรง) ชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลท่าข้าม อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.3.1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4.3.2 จำแนกและจัดระบบข้อมูลเป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ

4.3.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

4.3.4 นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์และข้อมูลจากเอกสารต่างๆจะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ตามข้อเท็จจริงออกมาในลักษณะของการพรรณานำไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุปผลการศึกษา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม (การเลี้ยงชันโรง) แบบมีส่วนร่วม ในด้านเป้าหมายของกลุ่ม พบว่า อนาคตทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม มีเป้าหมายหลายอย่าง ไม่ใช่เพียงแค่ทำน้ำผึ้งชันโรงอย่างเดียว ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม จะมีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น ทำสบู่ สครับ ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์มได้เคยทำสบู่มาแล้ว 500 ก้อน และมีผลตอบรับที่ดี เนื้อสบู่ไม่ละลายเวลาที่ใช้โดนน้ำนานๆเพราะมีการทำสบู่ที่มีวัตถุดิบที่เป็นคุณภาพ วัตถุดิบทั้งหมดทางกลุ่มจะสกัดเอง กลุ่มบังและตรีโกน่า ฟาร์มจะเน้นวัตถุดิบที่มีอยู่ในหมู่บ้านในการสกัด ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม มีอีกหลายอย่างที่จะมีการออกบูธ ในการออกบูธแต่ละครั้ง ไม่ใช่เพียงในการโชว์น้ำผึ้งชันโรงอย่างเดียวแต่ทางกลุ่มจะมีการโชว์ผลิตภัณฑ์อื่นๆด้วย เช่น สบู่ สครับ และเป้าหมายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม ในอนาคตทางกลุ่มจะพยายามเข้าถึงบริษัทให้ได้ เพราะว่าทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับรองจาก สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เรียบร้อยแล้ว เนื่องจากตอนนี้ตลาดการแข่งขันค่อนข้างสูง ในส่วนของรายได้ค่อนข้างจะดีโดยไม่ต้องเสียค่าอาหารใดๆเพราะแมลงชันโรงจะออกไปหากินเอง อีกอย่างไม่ต้องมีการจัดการที่สลับซับซ้อนมาก จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแนวทางสำคัญในด้านเป้าหมายของกลุ่ม คือการแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่นๆจากน้ำผึ้งชันโรง อย่างเช่น ทำสบู่จากน้ำผึ้งและการทำสครับจากรังชันโรง เป็นต้น ทางกลุ่มพยายามที่จะมีการโชว์ผลิตภัณฑ์ต่างๆทางบูธ เพื่อที่จะเจาะการตลาดเข้าถึงบริษัท เนื่องด้วยว่าทางกลุ่มได้มีการรับรองผลิตภัณฑ์จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เรียบร้อยแล้ว

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม (การเลี้ยงชันโรง) แบบมีส่วนร่วม ในด้านการขยายการตลาด พบว่า ทางกลุ่มจะมีการเคลื่อนไหวหรือประชาสัมพันธ์ทางเพจเฟซบุ๊ก จะมีลูกค้าประจำมาซื้อ และจะมีเหตุการณ์หนึ่งที่มีคนมาลองซื้อแล้วกลับไปลองชิมแต่ปรากฏว่ามีความอร่อยซึ่งมีรสชาติแตกต่างจากที่อื่น จึงทำให้คนนั้นซื้อกับกลุ่มทางเรามาโดยตลอด แล้วมีคนหนึ่งที่ซื้อแล้วมีข้อสังเกตว่าน้ำผึ้งใส ทำให้คนนั้นตั้งคำถามกับตัวเองแล้วมาถามทางกลุ่มว่าทำอย่างไรน้ำผึ้งชันโรงใส ทำให้คนนั้นสนใจแล้วมารับซื้อน้ำผึ้งทั้งหมดที่มีอยู่ ตอนนี้ถ้าทางกลุ่มมีน้ำผึ้งแค่ไหนคนนั้นตอบรับซื้อทั้งหมดโดยไม่อ้อแงเหตุใดๆ เพราะเขาอมรับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเรา ดังนั้นทางกลุ่มเราจึงต้องทำให้น้ำผึ้งชันโรงมีคุณภาพตลอด เพื่อที่จะพัฒนาต่อไปได้ ต้องทำถูกต้องตามหลักอนามัยทุกอย่าง อย่าใช้มือเปล่าในการจับ ในการดูเอาน้ำผึ้งเราต้องดูกับเครื่อง เครื่องดูจะต้องมีความสะอาดปลอดภัยต่อผู้บริโภค ต้องความใส่ใจต่อผู้บริโภคมากที่สุดเป็น

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแนวทางสำคัญของการขยายการตลาดของกลุ่มคือมีการเคลื่อนไหวหรือประชาสัมพันธ์ผ่านทางเพจเฟซบุ๊ก ทำให้ผู้คนมีความสนใจในตัวผลิตภัณฑ์เนื่องด้วยมีความแตกต่างจากที่อื่น ด้วยที่มีความใส่ใจต่อผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญ ถูกต้องตามหลักอนามัยทุกอย่างและยังมีการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ต่อไป

5.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม (การเลี้ยงชันโรง) แบบมีส่วนร่วม ในด้านการวางแผนเพื่อให้กลุ่มมีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น พบว่า การที่กลุ่มมีเครือข่ายมากขึ้น หมายความว่ากลุ่มมีอำนาจการต่อรองยิ่งเพิ่มขึ้น เพราะว่ามีน้ำผึ้งชันโรงทางกลุ่มมีปริมาณมาก ถ้ามีน้ำผึ้งชันโรงปริมาณน้อยก็ไม่ค่อยจะมีอำนาจการต่อรองกับเครือข่ายอื่น อีกอย่างภายในกลุ่มของการเลี้ยงชันโรงอย่าแข่งขันกันกดราคาให้ต่ำลง น้ำผึ้งชันโรงไม่ได้เก็บทุกวันต้องรออีกประมาณ 4 ปีถึงจะได้รังชันโรงใหม่ เพราะฉะนั้นอย่าให้ราคาต่ำลง ถ้าคนมีความรู้จะไม่ค่อยนิยมซื้อของน้ำผึ้งชันโรงที่มีราคาต่ำเพราะเขารู้ว่าอาจจะได้น้ำผึ้งชันโรงที่ไม่ค่อยมีคุณภาพ คนส่วนใหญ่แล้วจะซื้อน้ำผึ้งที่ราคาต่ำคือชาวบ้านธรรมดาเป็นเพราะขาดกำลังทุนที่จะซื้อ ในการเลี้ยงชันโรงทางกลุ่มได้ไปนำเสนอต่อคณะกรรมการเหมือนกัน นำเสนอถึงกระบวนการต่างๆ การดูน้ำผึ้งชันโรงต้องดูเดือนละครั้ง ยิ่งเก็บไว้นานยิ่งดี แต่อย่าดูต่ำกว่า1เดือนเพราะจะได้น้ำผึ้งที่ไม่มีคุณภาพ ทางกลุ่มจึงเลือกดูเก็บเดือนละครั้ง ถ้าเดือนไหนฝนตกก็จะเก็บ2เดือนเก็บทีหนึ่ง ถ้าคนที่ศึกษาเรื่องแมลงชันโรงอยากจะทำทุกวันเพราะรู้ถึงคุณสมบัติชันโรงมากหนึ่งในนั้นคือจะบำรุงผิว เอน้ำผึ้งชันโรงมาสกัดทำเป็นเครื่องสำอางได้ เช่น ทำเป็นครีม ทำเป็นสครับบำรุงผิว ทำลิปสติก เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแนวทางสำคัญในการวางแผนเพื่อให้กลุ่มมีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น คือทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม พยายามรวบรวมกลุ่มที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อทางกลุ่มได้มีอำนาจการต่อรองในส่วนองราคา และมีการทำข้อตกลงกันภายในเครือข่ายว่าจะไม่มีการแข่งขันการกดราคาให้ต่ำลง อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้กับคนรุ่นใหม่ที่ต้องการจะมาลงทุนในการเลี้ยงชันโรง ด้วยการให้ความรู้วิธีการเลี้ยงและขั้นตอนต่างๆ

6. การอภิปรายผล

6.1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม (การเลี้ยงชันโรง) แบบมีส่วนร่วม ในด้านเป้าหมายของกลุ่ม พบว่า อนาคตทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบังและตรีโกน่า ฟาร์ม มีเป้าหมายหลายอย่างไม่ใช่เพียงแค่ทำน้ำผึ้งชันโรงอย่างเดียว ทางกลุ่มจะมีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น การทำสบู่ ทางกลุ่มได้เคยทำสบู่มาแล้ว 500 ก่อน มีผลตอบรับที่ดี เนื้อสบู่ไม่ละลายเวลาที่ใช้โดนน้ำนานๆเพราะสบู่มีวัตถุดิบที่เป็นคุณภาพ วัตถุดิบทั้งหมดทางกลุ่มจะสกัดเอง กลุ่มบังและตรีโกน่า ฟาร์มจะเน้นวัตถุดิบที่มีอยู่ในหมู่บ้านในการสกัด ทางกลุ่มมีอีกหลายอย่างที่จะมีการออกบูธ ในการออกบูธแต่ละครั้งไม่ใช่เพียงในการโชว์น้ำผึ้งชันโรงอย่างเดียว แต่ทางกลุ่มจะมีการโชว์ผลิตภัณฑ์อื่นๆด้วย เช่น สบู่ สครับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิศ ดาราวงศ์ (2560) พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่นั้นถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างมากต่อธุรกิจ เนื่องจากเป็นกลุ่มงานที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับบริษัทผู้ผลิตในอุตสาหกรรมทุก

ประเภท ซึ่งบริษัทผู้ผลิตจะไม่เพียงแต่ต้องการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเท่านั้น แต่พวกเขาจะต้องอยู่ร่วมกับสังคมรอบข้างและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติด้วยเช่นกัน ในอนาคตภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบึงและตรีโกน่า ฟาร์ม จะพยายามเข้าถึงบริษัทให้ได้เพราะว่าทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบึงและตรีโกน่า ฟาร์ม ได้รับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เรียบร้อยแล้ว เนื่องจากตอนนี้ตลาดการแข่งขันค่อนข้างสูง ในส่วนของรายได้ค่อนข้างจะดีโดยไม่ต้องเสียค่าอาหารใดๆ เพราะแมลงชั้นโรงจะออกไปหากินเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงรัตน์ สวัสดิ์มงคล, ปริยนันท์ สิทธิจินดาร, วชรวิทย์ รัศมี, สมบัติ ประสงค์สิน (2558) พบว่า การลงทุนเลี้ยงชันโรงให้ผลคุ้มค่าแก่การลงทุน ผลจากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวภายใต้ข้อสมมติต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ผลตอบแทนลดลงร้อยละ 10 และต้นทุนเพิ่มและรายได้ลดลงร้อยละ 10 พบว่าทุกกรณียังมีความคุ้มค่าในการลงทุน และผลการวิเคราะห์ค่าความแปร: เปลี่ยน พบว่า การลงทุนเลี้ยงชันโรงมีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ อีกอย่างไม่ต้องมีการจัดการที่สลับซับซ้อน

6.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบึงและตรีโกน่า ฟาร์ม (การเลี้ยงชันโรง) แบบมีส่วนร่วม ในด้านการขยายการตลาด พบว่า ทางกลุ่มจะมีการเคลื่อนไหวหรือประชาสัมพันธ์ทางเพจเฟซบุ๊ก จะมีลูกค้าประจำมาซื้อ มีตัวอย่างเหตุการณ์หนึ่งคือ มีคนมาลองซื้อแล้วกลับไปลองชิม ปรากฏว่ามีความอร่อยซึ่งมีรสชาติแตกต่างจากที่อื่น จึงทำให้คนนั้นซื้อกับทางกลุ่มมาโดยตลอด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งโรจน์ ฝ่ายเยื่อ และ ศิริรักษ์ สันติยศ (2563) พบว่า ปัญหาการตลาดหรือช่องทางในการจำหน่าย แก้ไขโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นผลิตภัณฑ์ของดีบ้านไม่ทอดอน และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายทางออนไลน์จากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้เกิดแนวทางในการจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งของทางกลุ่มวิสาหกิจบึงและตรีโกน่า ฟาร์ม มีสีใสที่แตกต่างจากที่อื่น จึงทำให้คนนั้นตั้งคำถามกับตัวเองแล้วมาถามทางกลุ่มว่าทำอย่างไรน้ำผึ้งชันโรงใส ทำให้คนนั้นสนใจแล้วก็รับซื้อน้ำผึ้งชันโรงทั้งหมดที่มีอยู่ ตอนนี้ถ้าทางกลุ่มมีน้ำผึ้งแค่นั้นคนนั้นตอบรับซื้อทั้งหมดโดยไม่อ้าแงเหตุใดๆ เพราะเขายอมรับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเรา ดังนั้นทางกลุ่มจึงต้องทำให้น้ำผึ้งชันโรงมีคุณภาพตลอด เพื่อที่จะพัฒนากลุ่มต่อไปได้ ต้องทำถูกต้องตามหลักอนามัยทุกอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา มุกดา (2557) พบว่า ควรจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐานขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP อย่างไรก็ตาม เพื่อคุ้มครองคุณภาพของน้ำผึ้งควรทำตามหลักอนามัยทุกอย่างไม่ควรใช้มือเปล่าในการจับ ในส่วนการเก็บน้ำผึ้งต้องมีการดูแลด้วยเครื่อง เครื่องดูดจะต้องมีความสะอาดปลอดภัยต่อผู้บริโภค และต้องมีความใส่ใจต่อผู้บริโภคอย่างมากที่สุด

6.3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบึงและตรีโกน่า ฟาร์ม (การเลี้ยงชันโรง) แบบมีส่วนร่วม ในด้านการวางแผนเพื่อให้กลุ่มมีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น พบว่า การที่กลุ่มมีเครือข่ายมากขึ้นก็เพราะว่าทางกลุ่มมีน้ำผึ้งชันโรงปริมาณมาก ถ้ามีน้ำผึ้งชันโรงปริมาณน้อย ไม่น่าจะมีอำนาจต่อรองกับเครือข่ายอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา มุกดา (2557) ด้านวิธีการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยเหลือให้ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้าง การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับการปฏิบัติงานภายในกลุ่ม และผู้ผลิตควรมีการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ แล้วเฝ้าหาโอกาสในการสร้างเครือข่าย เพื่อร่วมกำหนดมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้มีทิศทางในการผลิตที่ถูกต้อง

อีกอย่างภายในกลุ่มของการเลี้ยงชันโรงอย่าแข่งขันกันกดราคาให้ต่ำลง น้ำผึ้งชันโรงไม่ได้เก็บทุกวันต้องรออีกประมาณ 4 ปีถึงจะได้รังชันโรงใหม่เพราะฉะนั้นอย่าให้ราคาต่ำลง ถ้าคนมีความรู้จะไม่ค่อยนิยมซื้อของน้ำผึ้งชันโรงที่มีราคาต่ำเพราะอาจจะได้น้ำหวานชันโรงที่ไม่ค่อยมีคุณภาพ คนส่วนใหญ่แล้วจะซื้อน้ำผึ้งที่ราคาต่ำคือชาวบ้านธรรมดาเป็นเพราะขาดกำลังทุนที่จะซื้อ ในการการเลี้ยงชันโรงทางกลุ่มได้ไปนำเสนอต่อคณะกรรมการเหมือนกัน นำเสนอถึงกระบวนการต่างๆ การดูชันโรงต้องดูเดือนละครั้ง ยิ่งเก็บไว้นานยิ่งดี แต่อย่าดูต่ำกว่า1เดือนเพราะจะได้น้ำผึ้งที่ไม่มีคุณภาพ ทางกลุ่มจึงเลือกดูเก็บเดือนละครั้ง ถ้าเดือนไหนฝนตกทางกลุ่มจะเก็บ2เดือนเก็บทีหนึ่ง ถ้าคนที่ศึกษาเรื่องแมลงชันโรงอยากจะทำกินทุกวันเพราะรู้ถึงคุณสมบัติชันโรงมากหนึ่งในนั้นคือ จะบำรุงผิว เอน้ำผึ้งชันโรงมาสกัดทำเป็นเครื่องสำอางได้ เช่น ทำเป็นครีม ทำเป็นสครับบำรุงผิว ทำลิปสติก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์น์ วรวงศ์พิทักษ์ และ ฟารีดา เอ็ลลาฮ (2563) พบว่า ด้านวัตถุดิบ ให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเตรียมวัตถุดิบ ให้มีมาตรฐานและควบคุมคุณภาพได้ พร้อมทั้งออกแบบเครื่องมือที่ช่วยลดเวลาและแรงงานในการจัดเตรียมวัตถุดิบ ด้านการจัดการจัดโครงสร้างกลุ่มให้ชัดเจน หากคนรุ่นใหม่ในชุมชนมาเป็นสมาชิกกลุ่ม สร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้กลุ่มเกิดความยั่งยืน

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 จากงานวิจัยนี้ศึกษาแต่ปัญหาและแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบึงและตรีโกน่า ฟาร์ม เช่น ด้านเป้าหมายของกลุ่ม ด้านการขยายการตลาด ด้านการวางแผนเพื่อให้กลุ่มมีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น เพื่อจะได้ทราบถึงข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการวางแผนแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบึงและตรีโกน่า ฟาร์มต่อไป

7.2 งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีปริมาณประชากรที่ใช้ในการวิจัยน้อย ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจจะต้องศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ค่าที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

8. เอกสารอ้างอิง

- จรินทร์น์ วรวงศ์พิทักษ์ และ ฟารีดา เอ็ลลาฮ. (2563) . งานวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานจากเตยหนามอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านพงปู่ลิ๊ะ ตำบลสะเตงนอก. วันที่สืบค้น 25 กรกฎาคม 2565 จากเว็บไซต์. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/>
- ชลธิศ ดาราวงษ์. (2560) . งานวิจัยการสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่.วันที่สืบค้น 25 กรกฎาคม 2565 จาก. https://utcc2.utcc.ac.th/utccjournal/393/138_150.pdf
- ดวงรัตน์ สวัสดิ์มงคล, ปริญนันท์ สิทธิจินดารัตน์, วัชรวิทย์ รัตมี, สมบัติ ประสงค์สิน (2558) . การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงชันโรง.วันที่สืบค้น 27 กรกฎาคม 2565 จาก. <http://www.aopdh03.doae.go.th/wp-content/uploads/2020/02/Local.pdf>

- รุ่งโรจน์ ฝ้ายเยื่อ และ ศิริรักษ์ สันติชัย, (2563) . งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์น้ำพริกชุมชนบ้านไผ่ชวดอน ตำบลไผ่ชวดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วันที่สืบค้น 15 กรกฎาคม 2565. จาก file:///C:/Users/huawei/Downloads/jsubin
- ลำเพย เย็นมนัส. (2563) . ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในยุคปฏิรูป การศึกษา. เข้าถึงเมื่อ 15 กรกฎาคม 2565, เข้าถึงได้จาก http://phrakhaoschool.com/news-detail_7962_57832
- วรภรณ์ อ่อนคำและคณะ. (2562) . นโยบายการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2565 จาก file:///C:/Users/huawei/Downloads/akrasang.
- วิภาดา มุกดา (2557) . ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดตาก. วันที่สืบค้น 14 กรกฎาคม 2565 จาก. <http://arcbs.bsru.ac.th/journal/File67123.pdf>
- วันชัย โกลละสุด. (2549) . การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม. เข้าถึงเมื่อ 14 กรกฎาคม 2565, เข้าถึงได้จาก http://services.dpt.go.th/dpt_kmcenter/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=1
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคม (2557) . แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12. วันที่สืบค้น 13 กรกฎาคม 2565 จาก. <https://drive.google.com/file/d/1VXj7xULoizJJsNIOHo3zbnkFNG5dntc0V/view>

